

ภาพลักษณ์และบทบาทผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งในปี พ.ศ. 2557 – 2561
Image and Role of Women in Thai Country Song
from 2014 to 2018

สมบัติ สมศรีพลอย*

Sombat Somsriploy *

ธิดาวัดน์ สุพุทธิกุล**

Thidawat Suputthikul**

ภาลินี คำลีล**

Pasinee Kamsrisook**

รับบทความ: 21 พฤศจิกายน 2562 / แก้ไขบทความ: 25 มีนาคม 2563 / ตอรับการตีพิมพ์ 3 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงสมัยใหม่ในบทเพลงลูกทุ่งไทยในปี พ.ศ. 2557-2561 จำนวนเพลงทั้งหมด 59 เพลง ผลการศึกษาพบว่าด้านภาพลักษณ์สามารถวิเคราะห์ได้ 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านที่ไม่ซื่อสัตย์ ผิดศีลธรรม ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่พบมากที่สุด ได้แก่ นอกใจผู้ชาย ไม่สนใจความรู้สึกของตนเองหรือหมดรัก 2) ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านการพูดจาเชิงลบ ซึ่งพบรองลงมา ได้แก่ การด่าทอ ตัดพ้อผู้ชาย ด่าผู้ชายเป็นสัตว์ การพูดในเชิงกระแนะกระแหน ประชดประชัน และ 3) ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านกล้าแสดงออก มีความมั่นใจ เช่น ผู้หญิงที่กล้าแสดงความรักและความต้องการ ส่วนบทบาทของผู้หญิงพบว่ามี 2 ประเด็น คือ 1) บทบาทด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ ซึ่งเป็นบทบาทที่พบมากที่สุด ได้แก่ ผู้หญิงที่มีอิสระทางความคิด ผู้หญิงที่เข้มแข็งรักศักดิ์ศรีตนเอง และ 2) บทบาทของผู้หญิงด้านการเป็นคนรัก ได้แก่ ผู้หญิงที่ซื่อสัตย์ต่อคนรัก ผู้หญิงนอกใจ และคนรักชั่วครว

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ บทบาทผู้หญิง เพลงลูกทุ่งไทย

Abstract

This research aims to study the Image and Role of Women in Thai Country Song from 2014 to 2018, in total 59 songs. The result showed that the Image of women were classified into 3 points as; 1) the Image of unfaithful and immoral woman which was found the most in this research. The samples of this image are

* นาวาอากาศโท, อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

* Wing Commander, Lecturer of Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaophraya Rajabhat University

** นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

** Senior Student of Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaophraya Rajabhat University

such as being unfaithful, ignoring her lover or falling out of love. 2) The Image of negative-speech woman which was found the second, such as cursing, grumbling, insulting men as animals, satirizing and being sarcastic. And 3) the image of expressive and confident woman such as showing her love and desires. There are 2 roles of woman found in this research 1) the role of building the negotiation power, which has been found the most in this research such as woman has a freedom of thought and strong, self-respected woman. And 2) the role of woman as a lover such as a faithful lover, an unfaithful one and temporary lover.

Key word: Image, Women role, Thai country music

บทนำ

เพลงไทยนั้นนับว่ามีวิวัฒนาการมาเป็นเวลายาวนานนับตั้งแต่เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เพลงเกี้ยวข้าว เพลงหมอลำหมอลแคน เพลงบอกจนมาถึงเพลงลูกทุ่ง (กิ่งแก้ว อัคราภกร, 2519, น. 255) ซึ่งเพลงเหล่านี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและความเป็นอยู่ และเนื้อหาหรือเนื้อร้องของเพลงลูกทุ่งก็ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะสังคมไทยได้อย่างชัดเจน บางเพลงก็ได้สะท้อนถึงสภาพสังคม วิถีชีวิต บางเพลงก็สะท้อนถึงวัฒนธรรม ดังที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำรัสถึงเพลงลูกทุ่งว่า “เพลงลูกทุ่งได้บันทึกเหตุการณ์ของบ้านเมืองและสังคมไทยไว้อย่างดีเยี่ยม ทุกสภาพการณ์และทุกอารมณ์ ดังนั้นการฟังเพลงลูกทุ่งไม่ควรฟังเพื่อการบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะต้องฟังและศึกษาพร้อมกันไป ด้วยการศึกษาลูกทุ่งนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการวิเคราะห์เนื้อเพลงและการสะท้อนสภาพสังคมไทยในเพลงลูกทุ่ง เพราะเพลงลูกทุ่งช่วยสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศความเป็นลูกทุ่ง (เอี่ยม อามาตย์มุลตรี, 2560, น. 196)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการค้นคว้าเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง และหัวข้อในการค้นคว้าที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา คือเรื่องภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิง เนื่องจากปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับสตรีนิยมมากขึ้น สถานะของผู้หญิงในสังคมจึงมีการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังมีเรื่องของการศึกษาที่ในปัจจุบันคนในสังคมได้รับการศึกษากันอย่างทั่วถึงมากขึ้น ผู้หญิงมีโอกาสด้านการศึกษาและได้มีบทบาททางสังคมภายนอกมากกว่าในอดีตที่ผู้หญิงจะมีหน้าที่แค่ภายในบ้านเมื่อสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏอยู่ในเพลงย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม

การถ่ายทอดเรื่องราวของผู้หญิงผ่านบทเพลงลูกทุ่งไทยมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และได้ มีผู้ที่ศึกษาไว้มากมาย เน้นการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ บทบาท เพศวิถี และวาทกรรม เกี่ยวกับผู้หญิงที่สื่อผ่านบทเพลงลูกทุ่ง แต่งานวิจัยของกลุ่มดังกล่าวยังศึกษาไม่ครอบคลุมมาถึงปัจจุบันผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาในประเด็น “ภาพลักษณ์ของผู้หญิง” และ “บทบาทของผู้หญิง” ในเพลงลูกทุ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 - 2561 เพราะต้องการศึกษาภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันเนื่องจากสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงก็เปลี่ยนไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงสมัยใหม่ในบทเพลงลูกทุ่งไทยในปี พ.ศ. 2557 - 2561
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงสมัยใหม่ในบทเพลงลูกทุ่งไทยในปี พ.ศ. 2557 - 2561

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยเรื่องภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งในปี พ.ศ. 2557 - 2561 นี้ จะใช้เพลงลูกทุ่งจำนวนทั้งหมด 59 เพลง ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 - 2561 ประกอบด้วยเพลงที่ผู้หญิงร้องและเพลงที่ผู้ชายพูดถึงผู้หญิง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงในปี พ.ศ. 2557 - 2561 อย่างละเอียด 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) วิเคราะห์ภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 4) นำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งปี พ.ศ. 2557 - 2562 สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์ผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งในปี พ.ศ. 2557 - 2562 ซึ่งสามารถวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 ภาพลักษณ์ในด้านที่ไม่ซื่อสัตย์

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่ง พบว่า นักร้องผู้ชายจะกล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้หญิงมากกว่า นักร้องผู้หญิงที่กล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้หญิงด้วยกันเอง ซึ่งนักร้องผู้ชายก็มีผลทำให้ภาพลักษณ์ผู้หญิงเปลี่ยนไป คือ กล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้หญิงในสมัยนี้ว่าผู้หญิงมีพฤติกรรมนอกใจผู้ชาย ไม่สนใจคู่รักของตนเองหรือหมดรัก ดังเช่นบทเพลง “คำว่าฮักมันเหี้ยมโหด” ของนักร้องชาย มนต์แคน แก่นคูนซึ่งในบทเพลงเป็นการแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ผิดสัญญาและมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิมและแอบไปมีสัมพันธ์กับชายอื่นที่ไม่ใช่แฟนของตน ในเนื้อหากล่าวถึงผู้ชายเป็นแฟนกับผู้หญิงและวันหนึ่งผู้ชายก็เห็นผู้หญิงแอบไปหา ผู้ชายรู้สึกเสียใจมาก ดังในเนื้อเพลงที่ว่า “อ้ายบ่อยากเชื่อสายตา ว่าภาพตรงหน้าสีเป็นความจริง” คือ ผู้ชายเห็นภาพบาดตาเมื่อเห็นผู้หญิงกอดกับผู้ชายคนใหม่ เมื่อผู้หญิงรู้ความจริงว่าผู้ชายรู้ว่าเธอนอกใจเธอก็เลยผลักไสผู้ชายทิ้งไป ดังตัวอย่าง

“อ้ายบ่อยากเชื่อสายตา

ว่าภาพตรงหน้าสีเป็นความจริง

ก็คนที่เคยสัญญา

คนบอกกันว่า บ่ตายสิบทอดทิ้ง

กำลังกอดกันอึ้งตึ้ง

กอดอึ้งตึ้งอยู่กับผู้อื่น...”

(เพลง “คำว่าฮักมันเหี้ยมโหด”: มนต์แคน แก่นคูน)

1.2. ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านการพูดจาเชิงลบ

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่ง พบว่า เนื้อเพลงลูกทุ่งจะกล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้หญิงในสมัยนี้ว่าผู้หญิงมีการด่าทอผู้ชาย ตัดพ้อผู้ชาย คำผู้ชายเป็นสัตว์ พูดในเชิงกระแหนะ กระแหนะ ประชดประชัน ดังเช่นบทเพลง “โครตเลวในดวงใจ” ของนักร้องหญิง ต๊กแตน ชลดาซึ่งในบทเพลงเป็นการแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ที่แสดงออกถึงผู้หญิงที่พูดต่อว่าผู้ชายที่ทำพฤติกรรมไม่ดีกับเธอ ซึ่งในเนื้อหากล่าวถึงผู้ชายที่

นอกใจ จึงทำให้เธอลืมผู้ชายไม่ได้ดังในเนื้อเพลงที่ว่า "แม้สุดท้ายมันจะเหงาซวยก็ช่างมันก็ช่างมันอย่างน้อย ๆ ก็ มีช่วงหนึ่งที่รักแต่ฉันแม้สุดท้ายจะออกสันดาน นอกใจกันก็ช่างเธอ" คือ ผู้หญิงด่าผู้ชายว่า “เหงาซวย” และ “สันดาน” เพราะผู้ชายมีพฤติกรรมที่นอกใจและทำตัวไม่ดีกับเธอและด่าอีกว่า “คนที่พาขึ้นสวรรค์ และพานรกมาให้เจอ” คือ ผู้หญิงด่าผู้ชายว่าเป็นคนที่พามาเจอสิ่งที่ดี ๆ แต่สุดท้ายก็พบเจอสิ่งที่ไม่ดี ดังตลกนรกทั้งเป็น แต่ผู้หญิงก็คิดว่าอย่างน้อยก็เคยรักกันถึงเธอจะนอกใจก็ตาม ดังตัวอย่าง

“อย่างน้อย ๆ ชีวิตช่วงหนึ่งมันก็เคยสวย

แม้สุดท้ายมันจะเหงาซวยก็ช่างมันก็ช่างมัน

อย่างน้อย ๆ ก็มีช่วงหนึ่งที่รักแต่ฉัน

แม้สุดท้ายจะออกสันดาน นอกใจกันก็ช่างเธอ

ไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่ต้องลืม ฉันจะจำเธอเอาไว้เสมอ

คนที่พาขึ้นสวรรค์ และพานรกมาให้เจอ

คนอย่างเธอ คือโคตรเลวในดวงใจ...”

(เพลง “โคตรเลวในดวงใจ”: ตึกแตน ชลดา)

1.3. ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านกล้าแสดงออก มีความมั่นใจ

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่ง พบว่า เนื้อเพลงลูกทุ่งจะกล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้หญิงในสมัยนี้ว่ามีพฤติกรรมที่มีความกล้าแสดงออกกล้าแสดงความรัก ความต้องการ ในเชิงทางการมารณ ความมั่นใจในตัวเองแสดงออกถึงความเข้มแข็ง โดยที่ไม่สนใจคนอื่น ไม่สนใจผู้ชายหันกลับมารักตนเองหรือการมีความมั่นใจที่จะอยู่เป็นโสดดังเช่นบทเพลง “มีทองท่วมหัว ไม่มีผัวก็ได้” ซึ่งในบทเพลงเป็นการแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ผู้หญิงที่มั่นใจในตัวเองว่ามีเงินทองไม่จำเป็นต้องมีผู้ชายก็ได้ผู้หญิงที่เจอผู้ชายที่ไม่ดีแต่ผู้หญิงก็ไม่สนใจเพราะเธอมีเงินทองร่ำรวย อยู่กับเพื่อน ไม่จำเป็นต้องไปเจอหรือไปสนใจผู้ชายดังตัวอย่าง

“มีทองท่วมหัวรีใหญ่เท่าหัว ไม่มีผัวก็ได้

ไม่ตายหรือหน้า ไม่หรือหน้า ถ้าไม่มีผัว

มีทองท่วมหัว แล้วไม่มีผัว ไม่ต้องกลัว

มีทองท่วมหัวรีใหญ่เท่าหัว ไม่มีผัวก็ได้...”

(เพลง “มีทองท่วมหัว ไม่มีผัวก็ได้”: จ๊ะ อาร์สยาม)

1.4. ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านความรัก

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่ง พบว่า เนื้อเพลงลูกทุ่งจะกล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้หญิงในสมัยนี้ว่าชอบพัวพัน คิดถึงเพื่อรำพันคิดถึงแฟนเก่าเพียงเพราะเหงาและคิดถึง มีการแอบชอบคนที่เรารัก การรอกหักเสียใจ และการยอมทำทุกอย่างเพื่อความรัก ยอมทุกอย่างเพื่อผู้ชายดังเช่นบทเพลง “วอนอ้ายลบลายเสือ” ของนักร้องหญิง ดอกอ้อ ทุ่งทองซึ่งในบทเพลงเป็นแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ยอมทำทุกอย่างยอมตายแทน เพื่อให้ผู้ชายเลิกเจ้าชู้ ยอมให้อภัยเพื่อให้ผู้ชายกลับมาสานต่อความรักกับฝ่ายหญิง ในเนื้อเพลงกล่าวถึงผู้หญิงที่รักผู้ชายมากแต่ผู้ชายเป็นคนเจ้าชู้หลายใจ ผู้หญิงจึงขอให้ผู้ชายเลิกเจ้าชู้ ดังในเนื้อเพลงที่ว่า “ถ้าอ้ายแน่จริง ลบลายเสือทิ้งได้บ่” คือ ขอให้ผู้ชายเลิกเจ้าชู้ได้บ่ ผู้หญิงยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ความรักของเราสองคนกลับมาเป็นเหมือนเดิมดังตัวอย่าง

“ถ้าอ้ายแน่จริง ลบลายเสือทิ้งได้บ่

แล้วมาสานต่อ ความรักของเราสองคน

ในเมื่อมีน้องไม่ต้องการเขามาบ่น

ให้มันลับสน บนเส้นทางหัวใจ
ยอมให้ทุกอย่างถ้าอายป่อยวางทุกสิ่ง
ถ้าไม่มีจริง คงบ่สายเกินแก้ไข
ในเมื่อมองหาเห็นค่าคนที่มิใช่
ตายแทนอายยังไหว เลิกนิสัยเจ้าชู้ได้บ่...”

(เพลง “วอนอายลบลายเสือ”: ดอกอ้อ พุ่มทอง)

2. บทบาทผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งในปี พ.ศ. 2557 - 2562 ซึ่งสามารถวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1. บทบาทด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่ง พบว่า เนื้อเพลงลูกทุ่งจะกล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้หญิงในสมัยนี้ว่าผู้หญิงมีอิสระทางความคิดความต้องการกล้าที่จะแสดงออกและกล้าเลือกคนรักอย่างเปิดเผยและแสดงให้เห็นบทบาทของผู้หญิงที่เข้มแข็งและรักศักดิ์ศรีตัวเอง ดังเช่นบทเพลง “กลัวมีแฟนไม่ทันใช้” ของนักร้องหญิง ต๊กแตน ชลดา แสดงให้เห็นบทบาทของผู้หญิงที่กล้าแสดงออกกล้าเปิดเผยความต้องการของตัวเอง ต้องการให้ทุกคนรู้ว่าเธอนั้นโสด และเชิญชวนให้ผู้ชายเข้ามาจีบพร้อมทั้งเป็นฝ่ายให้หนทางติดต่อของตัวเองกับผู้ชาย ดังในเนื้อเพลงที่ว่า “จีบฉันทิดได้ไหม นี่เบอร์ นี่ไลน์ช่วยเมมเอาไว้ก็แล้วกัน” และเธอก็เปิดเผยว่าจุดประสงค์ของการมีแฟนนั้นเป็นเพราะเป็นโสดแล้วเหงา อีกทั้งเพื่อนของเธอก็มีแฟนกันหมดแล้ว เดี่ยวจะตามเพื่อนไม่ทันดังตัวอย่าง

‘...ก็ไม่ได้รับ แต่แต่ก็รอไม่ได้
จีบ ฉันทิดได้ไหม นี่เบอร์ นี่ไลน์
ช่วยเมมเอาไว้ก็แล้วกัน
กลัวมีแฟนไม่ทันใช้...’

(เพลง “กลัวมีแฟนไม่ทันใช้” : ต๊กแตน ชลดา)

2.2. บทบาทของผู้หญิงด้านการเป็นคนรัก

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่ง พบว่า เนื้อเพลงลูกทุ่งจะกล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้หญิงในสมัยนี้ว่าผู้หญิงที่มีความซื่อสัตย์ต่อคนรัก รักเดียวใจเดียว ดังเช่นบทเพลง “ทุ่มเทหมดหัวใจ” ของนักร้องหญิง ลาตา อาร์สยาม แสดงให้เห็นถึงผู้หญิงที่ซื่อสัตย์ต่อคนรัก เมื่อผู้หญิงรักผู้ชายเธอก็ทุ่มเทใจให้เขา แม้สุดท้ายแล้วเขาจะเลือกผู้หญิงคนอื่น ดังในเนื้อเพลงที่ว่า ‘อยากสู้เขาแต่ต้องปล่อยให้เธอไป เมื่อเธอมีลมหายใจให้เขาเท่านั้น’ จากเพลงจะเห็นได้ว่าแม้เธอจะอยากแย่งชิงคนที่รักมาเป็นของตัวเอง แต่เธอก็ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของเขา เมื่อเขารักคนอื่นก็เลือกที่จะไม่ดึงดันรั้งเขาไว้ แต่ขอเพียงได้รักเขาต่อไปก็พอดังตัวอย่าง

“...อยากสู้เขาแต่ต้องปล่อยให้เธอไป
เมื่อเธอมีลมหายใจให้เขาเท่านั้น
อาจไม่สมหวังก็ยังภูมิใจ
ไม่เป็นไรแค่ได้เคย ได้ยิน ได้อยู่ข้างข้าง ได้รักเธอ...”

(เพลง “ทุ่มเทหมดหัวใจ” : ลาตา อาร์สยาม)

นอกจากนี้ยังมีการแสดงบทบาทของผู้หญิงที่นอกใจผู้หญิงนอกใจ คือผู้หญิงที่มีคนรักหลายคน ไม่คิดจะคบใครจริงจัง ดังเช่นบทเพลง “อายพั่งรู้ หรือเจ้าพั่งทำ” ของนักร้องชายไผ่ พงศธร แสดงบทบาทของผู้หญิงที่นอกใจแอบคบกับผู้ชายคนอื่นทั้ง ๆ ที่มีแฟนอยู่แล้ว แอบคุยกันในไลน์ บอกรักกันในเฟซบุ๊กจนฝ่าย

ชายได้แต่ถามว่า ‘อ้ายเพ็งรู้หรือว่าเจ้าเพ็งทำ’ หมายถึงนานแค่ไหนแล้วที่ผู้หญิงนอกใจ นอกใจมานานแต่เขาจับไม่ได้ หรือว่าเพ็งจะนอกใจ ผู้ชายพยายามทำงานสร้างฐานะเพื่อให้ชีวิตค้ำคอง แต่ฝ่ายหญิงกลับมาแอบนอกใจดังตัวอย่าง

“...อ้ายเพ็งรู้หรือว่าเจ้าเพ็งทำ

บอกมาสักคำทำมานานแค่ไหน
คนหนึ่งสร้างสร้างตน อีกคนมาแอบหลายใจ
เป็นเธอเธอจะเจ็บไหม ลองถามหัวใจสักครั้ง...”

(เพลง “อ้ายเพ็งรู้หรือเจ้าเพ็งทำ” : ไข่ พงศธร)

สุดท้ายยังมีการแสดงบทบาทของผู้หญิงที่คบผู้ชายเพียงชั่วคราว คือบทบาทของผู้หญิงที่คบผู้ชายเพียงชั่วคราว ไม่ได้ผูกพัน หรือมีความรู้สึกรัก ดังเช่นบทเพลง “เห็นนางเจิบ ๆ ฟาดเรียบนะคะ” ของนักร้องหญิงจ๊ะ อาร์สยามแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้หญิงที่เปลี่ยนอกคู่วัยเยาว์ แต่ความจริงแล้วมีพฤติกรรมคบซ้อน เจ้าชู้ ดังในเนื้อเพลงที่ว่า “สร้างภาพว่าอินโนเซนต์ บ๊อเหมือนเป็นคุณยาย” เป็นการสื่อว่าผู้หญิงคนนั้นเสแสร้งทำตัวเรียบร้อยใสซื่อเหมือนยายแก่เพื่อหลอกให้คนตายใจ เป็นการบอกถึงพฤติกรรมของผู้หญิงที่ปล่อยเนื้อปล่อยตัว มีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นจนเป็นที่เลื่องลือดังตัวอย่าง

“...ทำเป็นซื่อ ๆ ใส ๆ ทำไม่รู้ประสีประสา

ใครพูดหยาบออกมา ก็ทำท่าทำที่เป็นอาย

สร้างภาพว่าอินโนเซนต์ บ๊อเหมือนเป็นคุณยาย

แต่เบื้องหลังร้ายจะตาย เธอแอบกินหลายรายแล้วละ...”

(เพลง “เห็นนางเจิบ ๆ ฟาดเรียบนะคะ” : จ๊ะ อาร์สยาม)

ภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งไทยในปี พ.ศ. 2557 – 2561 ทั้งหมดพบว่ามีประเด็นที่สอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมในเรื่องภาพลักษณ์ของผู้หญิงในด้านกล้าแสดงออกและบทบาทของผู้หญิงด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศภาพลักษณ์ของผู้หญิงในด้านกล้าแสดงออก มีความมั่นใจ จำแนกออกได้ 2 กลุ่มย่อย คือ 1) ผู้หญิงที่กล้าแสดงความรัก ความต้องการของผู้หญิง และ 2) ผู้หญิงที่แสดงออกถึงความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม เพราะผู้หญิงในสมัยก่อนไม่มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความต้องการ ไม่มีความมั่นใจ ยอมให้ผู้ชายทำร้ายจิตใจ ผู้หญิงในสมัยก่อนยังยึดติดกับค่านิยมดั้งเดิม ถูกกดขี่ข่มเหง แต่ในปัจจุบันสังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีความกล้าแสดงออก มีความมั่นใจ แสดงความเข้มแข็ง มีอำนาจต่อรอง ไม่ยอมถูกผู้ชายทำร้ายและถูกกดขี่ข่มเหง ดังในบทเพลง “ยิ่งถูกทึ้งยิ่งต้องสวย” ของกระแต อาร์สยาม แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมั่นใจให้ผู้หญิงเข้มแข็งดังในเนื้อเพลงที่ว่า “ยิ่งถูกทึ้งยิ่งต้องสวย ไม่ต้องแคร์อะไร” คือ ถ้าถูกทึ้งไปแล้ว เราก็ต้องสวยกว่าเดิม ไม่ต้องไปสนใจใคร ในเนื้อเพลงกล่าวถึงผู้หญิงที่ถูกแฟนทิ้งไปหาคนใหม่ ผู้หญิงก็เลยต้องเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์เก่าทิ้งเพื่อเพิ่มความสวยให้มากกว่าเดิม อย่าไปกลัว ลูกขึ้นมาให้ผู้ชายเสียตาย ทำตัวให้สวยให้แซบเข้าไว้ ซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมที่กล้าแสดงออกและเพิ่มความมั่นใจ และบทเพลง “สวยวนไปค่ะ” ของจ๊ะ อาร์สยาม แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่มีความมั่นใจในตัวเอง ด้วยการทำให้ตนเองสวย ให้ขาว โดยที่ไม่สนใจคนอื่นแต่เพียงผู้ชายก็เข้ามาเอง ดังในเนื้อที่ว่า “สวยวนไปค่ะเดี่ยวก็มาเองแหละ ผู้ชายเยอะเยอะกินไม่ไหว” คือแต่งตัวให้สวย ให้ขาวเข้าไว้ และก็โอ้อวดว่าผู้ชายก็เข้ามาเยอะเยอะ ในเนื้อเพลงกล่าวถึงผู้หญิงที่ตัวเองให้ดูสวย ดูขาว และก็มีผู้ชายเข้ามามากมาย

ส่วนบทบาทของผู้หญิงด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ แสดงให้เห็นถึงผู้หญิงที่มีอิสระทางความคิด กล่าววิพากษ์วิจารณ์บุคลิกของผู้ชาย แสดงออกถึงกามารมณ์อย่างเปิดเผย สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง ให้ความสำคัญกับความสุขความสบายใจของตนเอง รักศักดิ์ศรี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงในปัจจุบันมีอิสระที่จะคิดและแสดงออกมากกว่าสมัยก่อน เช่นในบทเพลง "มีจำหน่ายที่ไหน" ของต๊ากแตน ชลดา ผู้หญิงเปรียบเทียบกับผู้ชายเป็นเหมือนสินค้าที่สามารถหาซื้อมาครอบครอง อยากจะเลือกผู้ชายดี ๆ บทเพลงนี้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีอำนาจที่จะเป็นฝ่ายเลือกคนรัก ซึ่งต่างจากในอดีตที่มีค่านิยมว่าผู้หญิงที่ดีต้องไม่เข้าหาผู้ชายก่อน ทำได้เพียงรอให้ผู้ชายเข้ามาจีบ หรือพ่อแม่เลือกคู่ให้ และเพลง "บ๊ิดจ๊กเม็ด" ของต๊ากแตน ชลดา แสดงให้เห็นของผู้หญิงที่เข้มแข็ง รักศักดิ์ศรีของตัวเอง เมื่อเห็นว่าแฟนเก่าที่เพิ่งเลิกกันไปมีคนใหม่ก็ไม่คิดจะสนใจ เพราะผู้ชายหลายใจแบบนี้หาได้ทั่วไป ซึ่งทั้งสองเพลงนี้สอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมที่มุ่งเน้นให้ผู้หญิงมีบทบาททางสังคมเหมือนกับผู้ชาย ในบทเพลงทั้งสอง จะเห็นได้ว่าผู้หญิงมีสิทธิ์ที่จะควบคุมชีวิตของตนเอง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งในปี พ.ศ. 2557-2561 จำนวนทั้งหมด 59 เพลง ผ่านทางบทเพลงและมิวสิกวิดีโอ พบว่าภาพลักษณ์ผู้หญิงที่พบมากที่สุด ได้แก่ ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านที่ไม่ซื่อสัตย์ ผิดศีลธรรม จำนวน 24 เพลง คิดเป็น 14.16 % รองลงมาคือ ภาพลักษณ์ผู้หญิงด้านการพุดจาในเชิงลบ จำนวน 16 เพลง คิดเป็น 9.44 % และมีภาพลักษณ์ผู้หญิงอื่น ๆ ได้แก่ ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านกล้าแสดงออก มีความมั่นใจ จำนวน 11 เพลง คิดเป็น 6.49% และภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านความรักจำนวน 8 เพลง คิดเป็น 4.72 % สรุปผลการศึกษาภาพลักษณ์ผู้หญิงจากบทเพลงลูกทุ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2561 พบว่าภาพลักษณ์ผู้หญิงที่ชัดเจนที่สุดคือ ภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านที่ไม่ซื่อสัตย์ ผิดศีลธรรม ซึ่งมีแนวโน้มมากที่สุดเพราะผู้หญิงมีความคิดที่ทันสมัย และสังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถทำในสิ่งที่ตนเองปรารถนา จึงทำให้ค่านิยมความรักของผู้หญิงเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ต้องเป็นฝ่ายยอมผู้ชายที่นอกใจตนเอง ก็กลายมาเป็นผู้หญิงที่สามารถนอกใจแฟนไปหาผู้ชายคนอื่นได้ ผู้หญิงมีสิทธิ์ที่จะเลือกแนวทางของตนเอง ไม่มีความมั่นคงในความรักเหมือนในยุคสมัยก่อน สนใจแต่ความสุขของตนเองมากกว่าจึงมีแนวโน้มมากที่สุด

ส่วนภาพลักษณ์ผู้หญิงในการพุดจาในเชิงลบ ซึ่งมีแนวโน้มน้อยกว่าภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านที่ไม่ซื่อสัตย์ ผิดศีลธรรม เพราะผู้หญิงส่วนมากมีการแสดงความคิดเป็นอิสระ ไม่มีความเกรงกลัวผู้ชาย จึงทำให้ผู้หญิงสามารถวิพากษ์วิจารณ์ผู้ชายในเชิงทางลบได้ เพื่อแสดงความรู้สึกของผู้หญิง แต่ยังมีผู้หญิงอีกส่วนหนึ่งที่ยังเป็นฝ่ายที่ยอมให้ผู้ชายทำร้ายความรู้สึกและผู้หญิงก็ยอมเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำ ไม่ใช้คำพูดหรือแสดงคามวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ เพื่อความรักของตนเอง

นอกจากนั้นภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านกล้าแสดงออก มีความมั่นใจ มีแนวโน้มน้อยกว่าภาพลักษณ์ผู้หญิงในการพุดจาในเชิงลบ เพราะผู้หญิงส่วนมากเป็นผู้หญิงที่มีมุมมองความคิดที่แตกต่าง ไม่ยึดติดกับกับค่านิยมดั้งเดิม จึงทำให้ผู้หญิงมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น มีความเข้มแข็ง มั่นใจในตนเอง แต่ยังมีผู้หญิงอีกส่วนที่ยังยึดติดกับค่านิยมดั้งเดิม ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง จึงไม่สามารถแสดงความกล้าและความมั่นใจในตนเองได้ และสุดท้ายภาพลักษณ์ผู้หญิงในด้านความรัก มีแนวโน้มน้อยที่สุดเพราะผู้หญิงยังยึดติดกับค่านิยมประเพณี วัฒนธรรมและสังคมในรูปแบบที่ดั้งเดิม ยอมเป็นผู้ชายเป็นฝ่ายกดขี่ข่มเหง เอาไรต์เอาเปรียบ ผู้หญิง

ยังคงเชื่อเรื่องความรักที่จะได้พบรักแท้ จึงยอมทุกอย่างเพื่อผู้ชายที่ตนเองรัก และผู้หญิงยังมีสถานภาพเป็นรองและมักเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำจากผู้ชายเสมอ

ส่วนบทบาทของผู้หญิง แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ บทบาทด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ จำนวน 24 เพลง คิดเป็น 40.67 % และบทบาทของผู้หญิงด้านการเป็นคนรัก จำนวน 21 เพลง คิดเป็น 35.59 % ซึ่งสรุปผลการศึกษาบทบาทของผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งพบว่าบทบาทที่พบมากที่สุดคือบทบาทด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศเพราะในปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาททางสังคมที่เท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้น บทบาทที่เห็นผ่านเพลงแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีอิสระทางความคิดโดยไม่จำเป็นต้องตามใครหรือเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งของใคร รักศักดิ์ศรีของตัวเอง ส่วนบทบาทด้านการเป็นคนรัก แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ ผู้หญิงที่ซื่อสัตย์คนรักชั่วครว และผู้หญิงนอกใจ ซึ่งการเป็นคนรักชั่วครวเป็นบทบาทที่ถูกพูดถึงน้อยที่สุดแสดงให้เห็นว่าถึงแม้บทบาทของผู้หญิงจะเปิดกว้างมากกว่าแต่ก่อนแต่การเป็นคนรักชั่วครวหรือก็คือเป็นคู่นอนโดยปราศจากความผูกพันนั้นก็ยังไม่ได้เป็นเรื่องที่คนในสังคมยอมรับและมองเห็นเป็นเรื่องปกติ ถึงแม้บทบาทนี้จะแสดงให้เห็นอยู่ในบทเพลงแต่ก็ไม่ได้บ่งบอกว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง

ภาพลักษณ์ผู้หญิงผ่านบทเพลงลูกทุ่งได้มีผู้ศึกษามากมาย แต่ผู้ศึกษาเห็นความแตกต่างระหว่างภาพลักษณ์ผู้หญิงในสมัยก่อนกับผู้หญิงในสมัยปัจจุบัน เช่น “ภาพชีวิตสตรีในเมืองหลวงจากบทเพลงลูกทุ่งที่แต่งโดยสลา คุณวุฒิ” ของ อภิวัฒน์ สุธรรมดี ที่วิเคราะห์ภาพผู้หญิงในสมัยก่อนเป็นภาพผู้หญิงที่มองโลกในแง่ดี ศรัทธาในความรัก และอนุรักษนิยม มีความหวังและความฝันที่จะทำให้ครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และปรารถนาจะได้พบรักแท้ คนที่รัก เข้าใจ ยอมรับ และพร้อมที่จะฝ่าฟันเพื่อสิ่งที่ดีกว่าร่วมกัน หรือ “การศึกษาวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งที่ จินตหรา พูนลาภ ขับร้อง” ของ อภิวัฒน์ สุธรรมดี ที่วิเคราะห์ภาพชีวิตของผู้หญิงเชื่อในความรักและปรารถนาที่จะได้พบรักแท้และแต่งงานกับบุรุษที่เป็นคนดีและมีความรับผิดชอบ แต่ผู้หญิงส่วนใหญ่ยังมีสถานภาพเป็นรองและมักเป็นฝ่ายถูกกระทำจากฝ่ายชายซึ่งมีความแตกต่างจากภาพลักษณ์ผู้หญิงในปัจจุบันที่มองโลกในแง่ความจริง มีความเข้มแข็ง มั่นใจในตัวเอง ไม่ศรัทธากับความรักซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยม สายเสรีนิยม เพราะผู้หญิงในสมัยก่อนมองโลกในแง่ดี มีความหวัง ความฝัน ปรารถนาตามหารักแท้ ศรัทธาในเรื่องความรัก และผู้หญิงยังมีสถานภาพเป็นรอง เป็นผู้เบื้องหลัง ยึดติดกับค่านิยมดั้งเดิม แต่ปัจจุบันผู้หญิงมีความเข้มแข็ง มั่นใจในตนเอง ไม่ศรัทธากับความรัก มองโลกตามความเป็นจริง มีเสรีภาพในการคิดและการกระทำมากกว่าในอดีต

ส่วนการศึกษาบทบาทผู้หญิงผ่านบทเพลงลูกทุ่งได้มีผู้ศึกษาหลายท่าน แต่ผู้ศึกษาเห็นว่าความแตกต่างระหว่างบทบาทผู้หญิงในสมัยก่อนกับผู้หญิงในสมัยปัจจุบัน เช่น “บทบาททางสังคมของสตรีในบทเพลงลูกทุ่งไทย” ของ ปวิณรัตน์ จันสดใส ที่วิเคราะห์บทบาททางสังคมของสตรีไว้ว่าด้านครอบครัวผู้หญิงต้องเป็นภรรยาที่ดีคือ ซื่อสัตย์ต่อสามี เชื่อฟังสามี ไม่ตามหึงหวง ต้องอดทนเพื่อชีวิตคู่ ด้านการทำงานต้องทำงานที่ใช้แรงงาน แลกกับเงิน ต้องทำงานหนัก เชื่อฟังนายจ้าง ซึ่งมีความแตกต่างจากบทบาทผู้หญิงในปัจจุบันที่มีความมั่นใจ ให้ความสำคัญกับตัวเอง เข้มแข็ง เมื่อรู้ว่าถูกนอกใจก็เลือกที่จะถอยออกมาจากความสัมพันธ์หรือไม่ก็เลือกที่จะสู้กับมือที่สามมากกว่าจะยอมทนกล้ำกลืน อีกทั้งผู้หญิงยังสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องรอชีวิตที่สบายขึ้นจากการแต่งงาน หรือการได้รับการดูแลจากผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมที่ว่า

ผู้หญิงมีบทบาททางสังคมไม่ต่างกับผู้ชายจึงไม่จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาผู้ชายในการมีชีวิตอยู่และสุดท้าย “เพศวิถีและสังคมไทยในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง” ของ อรวรรณ ชมดง, อรทัย เพียยุระ ที่วิเคราะห์ภาพผู้หญิงในความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศหญิงกับเพศชายในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ประพันธ์เนื้อร้องโดยนักประพันธ์ชาย แสดงให้เห็นถึงที่มาของรูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศในแบบต่าง ๆ ใน 3 รูปแบบ คือ แบบ “ผัวเดียวเมียเดียว” ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นปทัสถานของสังคมไทย ส่วนรูปแบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” และแบบ “เมียเดียวหลายผัว” ถึงแม้สังคมไทยจะไม่ให้การยอมรับในเชิงกฎหมาย แต่ทั้งสองรูปแบบที่กล่าวถึงก็มีจริงและเกิดขึ้นจริงในสังคมไทยปัจจุบันและยังก่อให้เกิดปัญหาในสังคม และ “วาทกรรมผัวเมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย” ของ สันติ ทิพนา, ราตรี ทิพนา ที่วิเคราะห์ภาพผู้หญิงที่ทำให้ทราบถึง มิติทางสังคม ในการให้การยอมรับบทเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงผัวเมีย การทำผิดศีลข้อ 3 แม้การหย่าร้างหรือเลิกรากันแล้ว ยังมีการถ่ายทอดความรู้สึกผ่านบทเพลงลูกทุ่งอีสานต่อผัวเมียคนอื่นอย่างโจ่งแจ้งส่วนหนึ่งก็เนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่ผู้หญิงมีอิสระทางความคิด สามารถตัดสินใจที่จะสัมพันธ์กับชายที่ตนรักโดยไม่คาดหวังจะต้องแต่งงาน หากรักและรู้สึกอย่างไรก็สามารถทำตามใจคิด สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนในเพลงลูกทุ่งเช่นกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ผู้หญิงตามภูมิภาคเพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์และบทบาทในภูมิภาคว่ามีความแตกต่างอย่างไร
2. ศึกษาภาพลักษณ์และบทบาทของผู้หญิงจากเพลงที่เป็นของนักร้องชายแยกกับนักร้องหญิงเพื่อให้สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว อัดถากร. (2519). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: หน่วยงานนิเทศกรรมการฝึกหัดครู.
- ปวิณรัตน์ จันทรสถไส. (2554). *บทบาททางสังคมของสตรีในบทเพลงลูกทุ่งไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สันติ ทิพนา, ราตรี ทิพนา. (2560, ธันวาคม). วาทกรรมผิวเมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีอิทธิพล
ต่อสังคมไทย. *วารสารวิชาการ กสทช*, 1(1), 1-18.
- อภิวัฒน์ สุธรรมดี. (2550). *การศึกษาวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งที่จินตหรา พูนลาภ ขับร้อง*. (ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- . (2556). ภาพชีวิตสตรีในเมืองหลวงจากบทเพลงลูกทุ่งที่แต่งโดยสลา คุณวุฒิ. *ที่ทัศนวัฒนธรรม*,
12(1), 75-88.
- อรรณณ ชมดง, อรทัย เพ็ญยุระ. (2557). เพศวิถีและสังคมไทยในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง. *วารสาร
บัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 3(2), 77-98.
- เอี่ยม อามาศย์มุลตรี. (2560, กรกฎาคม-พฤศจิกายน). กลวิธีทางภาษา : การสื่อความทางเพศในเพลงลูกทุ่ง
อีสาน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 6(2), 196-205